

Received: October 31, 2024

Revised: April 10, 2026

Accepted: April 16, 2026

พฤติกรรมและทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการ
การท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Thai Tourists' Behavior and Attitudes toward Rail Tourism Management
Based on the Khao Luang Local Way of Life, Nakhon Si Thammarat Province

ศรวัสดี นวกัณห์วรกุล

บุญยวีร์ ศรีรัตน์*

ภฤศสร ฤทธิมนตรี ซิมิก

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

*ผู้ประสานงานหลัก (Corresponding Author) E-mail: poonyawee_sri@nstru.ac.th

Sarawatsadee Nawakanworrakul

Poonyawee Srirat*

Prussorn Rittimontri Zimik

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปริมาณนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ มีความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.794 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมานด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เดินทางร่วมกับครอบครัวเพื่อการพักผ่อนและชมทัศนียภาพทางธรรมชาติ โดยมีความต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบพักค้างคืนในอนาคต สำหรับทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยให้ความสำคัญสูงสุดกับด้านมัคคุเทศก์และผู้ให้บริการ รวมถึงกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ปัจจัยด้านภูมิสำเนา บุคคลที่มีอิทธิพล วัตถุประสงค์ และฤดูกาลเดินทางที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อทัศนคติในการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะเชิงคุณค่าของงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าหัวใจของการพัฒนา คือ การยกระดับโครงข่ายการบริการที่เชื่อมโยงกัน (Service Ecosystem) โดยมีบุคลากรท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางการเล่าเรื่อง (Storytelling) เพื่อเชื่อมโยงอัตลักษณ์วิถีถิ่นเข้ากับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว งานวิจัยนี้มีคุณค่า (Contribution) ในการเป็นแนวทางเชิงนโยบายเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการเดินทางจากเกรนขนส่งสู่การเป็นจุดหมายปลายทางเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: พฤติกรรมนักท่องเที่ยว; ทัศนคติของนักท่องเที่ยว; เส้นทางท่องเที่ยวทางราง; วิถีถิ่นเขาหลวง

Abstract

This quantitative research aims to investigate the behaviors and attitudes of Thai tourists toward rail tourism management based on the Khao Luang Way of Life in Nakhon Si Thammarat Province. Data were collected via questionnaires from a sample of 400 Thai tourists using accidental sampling. The research instrument demonstrated a reliability coefficient of 0.794. Data analysis was performed using descriptive statistics, and inferential statistics including t-test and One-way Analysis of Variance (ANOVA). The findings revealed that most of Thai tourists perceived travel information through websites and traveled with family for leisure and natural sightseeing, with a future preference for overnight cultural tourism programs. Regarding attitudes toward rail tourism management, the overall level was moderate, with the highest importance placed on tour guides and service providers and environmental conservation activities. Furthermore, differences in domicile, influential persons, travel objectives, and travel seasons significantly affected development attitudes at a statistical level of 0.05. The research synthesis highlights that the core of development lies in enhancing a "Service Ecosystem," with local personnel serving as the central storytellers to connect local identity with tourist experiences. This study contributes as a policy guideline for transforming rail travel from mere transportation into a sustainable cultural and natural destination.

Keywords: Tourist behavior; Tourist attitudes; Railway tourism routes; Khao Luang lifestyle

บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการพัฒนาพื้นที่ของประเทศไทย โดยเฉพาะในช่วงหลังที่นโยบายภาครัฐมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากอัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านแนวคิด “เสน่ห์ไทย” และ “เมืองน่าเที่ยว” (เมืองรอง) ซึ่งให้ความสำคัญกับการกระจายรายได้สู่พื้นที่รองและการนำเสนอเรื่องราวทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และทุนทางสังคมของแต่ละพื้นที่ (Tourism Authority of Thailand, 2024; MGR Online, 2024) ขณะเดียวกัน แนวโน้มการท่องเที่ยวโลกในปัจจุบันได้เปลี่ยนผ่านสู่รูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) และการท่องเที่ยวแบบเนิบช้า (Slow Tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวทางราง (Rail Tourism) ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นเนื่องจากสามารถเชื่อมโยงการเดินทางกับประสบการณ์เชิงวัฒนธรรม ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และกระจายรายได้สู่ชุมชนตามเส้นทางรถไฟ (UNWTO, 2023; Worapol, 2024)

ในบริบทของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยเฉพาะพื้นที่เทือกเขาหลวงที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นและเชื่อมโยงด้วยเส้นทางรถไฟที่ผ่านแหล่งชุมชนสำคัญหลายแห่ง ซึ่งแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัด (พ.ศ. 2565–2570) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การยกระดับคุณภาพบริการ และการสร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเพื่อรองรับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป (Nakhon Si Thammarat Provincial Tourism and Sports Office, 2021) อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามีความพยายามในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางรางผ่านกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ แต่ยังคงพบว่าการดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง และยังไม่สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ชัดเจนและยั่งยืนได้ (Nakhon Si Thammarat Tourism Business Association, 2023)

เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาในปัจจุบัน พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวทางรางในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังคงกระจุกตัวอยู่ในเส้นทางระยะสั้นจากเมืองหลัก คือ กรุงเทพมหานครไปยังจังหวัดใกล้เคียง ขณะที่พื้นที่ศักยภาพสูงอย่างจังหวัดนครศรีธรรมราชยังขาดข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการรถไฟ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการออกแบบเส้นทาง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (Laowirojanakul, Pooripakdee & Weerapaiboon, 2024; TAT Data Catalog, 2020) นอกจากนี้ จากการสำรวจในพื้นที่ยังพบว่า แม้ชุมชนรอบสถานีรถไฟมีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่ยังขาดการบูรณาการข้อมูลและองค์ความรู้เพื่อพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างเป็นระบบ ในระดับกลุ่มเป้าหมายยังไม่ปรากฏข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรม ความต้องการ และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางด้วยรถไฟในพื้นที่วิถีถิ่นเขาหลวง ซึ่งส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนา การตลาด และการจัดการประสบการณ์ท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งที่การเข้าใจพฤติกรรมนักท่องเที่ยวถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพและยั่งยืน (Jullasikkee, 2020; Mulmitand & Siriwong, 2022)

จากประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้การท่องเที่ยวทางรางจะได้รับความสนใจมากขึ้น แต่ยังขาดงานวิจัยที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางในบริบทเมืองรอง ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาเส้นทางในเมืองหลักหรือการจัดการในภาพรวม มากกว่าการศึกษาในมิติวิถีถิ่นที่มีอัตลักษณ์เฉพาะทั้งด้านวัฒนธรรมและด้านภูมิประเทศ เช่น พื้นที่เทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จะช่วยเติมเต็มช่องว่างองค์ความรู้ดังกล่าว โดยมุ่งอธิบายรูปแบบพฤติกรรมและทัศนคติของนักท่องเที่ยว รวมถึงความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมและทัศนคติเพื่อนำไปสู่การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้าและบริการ และการกำหนดกลยุทธ์การจัดการที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยที่ได้คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ โดยในเชิงวิชาการจะช่วยขยายองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนฐานวิถีถิ่น และสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

ในบริบทพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ขณะที่ในเชิงปฏิบัติ ข้อมูลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการวางแผนพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว การยกระดับคุณภาพบริการ และการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวทางรางของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการท่องเที่ยว

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ จึงได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมาโดยรถไฟ เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ตามสูตรของ Cochran (1977) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยเก็บข้อมูล ณ จุดเชื่อมต่อการเดินทางสำคัญ ได้แก่ สถานีรถไฟนครราชสีมา และสถานีรถไฟชุมทางทุ่งสง รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่เขาหลวงที่เชื่อมโยงกับสถานีรถไฟ ในวันหยุดสุดสัปดาห์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เพื่อให้ครอบคลุมความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) พฤติกรรมการท่องเที่ยว 3) ทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางราง (มาตรวัด 5 ระดับ) ซึ่งกำหนดตัวชี้วัดครอบคลุม 4 ด้าน (ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรม ด้านการให้บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก) และ 4) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การตรวจสอบคุณภาพ โดยผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 0.97 และผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.794 ซึ่งผ่านเกณฑ์คุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการควบคุมอคติ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม และขอความยินยอมในการให้ข้อมูลเพื่อจริยธรรมการวิจัย ทั้งนี้ มีการควบคุมอคติ (Bias Control) โดยการสุ่มช่วงเวลาเก็บข้อมูลทั้งภาคเช้าและภาคบ่าย รวมถึงการกระจายจุดเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะภูมิหลังที่แตกต่างกันอย่างทั่วถึง

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงอนุมานด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ทั้งนี้ ก่อนการวิเคราะห์ได้ทำการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติ พบว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติและความแปรปรวนเท่ากัน ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีทดสอบรายคู่ของ LSD (Least Significant Difference) เนื่องจากเป็นวิธีที่มีอำนาจในการทดสอบสูงและเหมาะสมกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เท่ากันในแต่ละด้าน

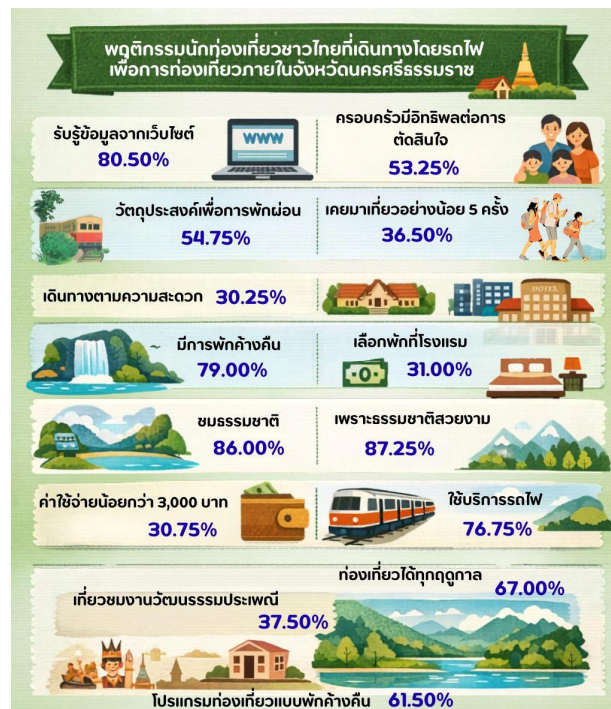

ข้อจำกัดของการวิจัย การวิจัยนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการเป็นตัวแทนของประชากรในภาพรวมทุกช่วงเวลา ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการเก็บข้อมูลในจุดเชื่อมต่อการคมนาคมหลักเพื่อลดข้อจำกัดดังกล่าวและให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับบริบทการท่องเที่ยวทางรางมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปประเด็นสำคัญเชิงวิชาการได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางโดยรถไฟเพื่อการท่องเที่ยวภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า พฤติกรรมหลักของนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางโดยรถไฟเพื่อการท่องเที่ยวภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ กลุ่มครอบครัวที่เดินทางเช้าและมีความผูกพันกับพื้นที่สูง (ร้อยละ 36.50 เคยมากกว่า 5 ครั้ง) โดยมีแรงจูงใจหลักจากการแสวงหาความสวยงามของธรรมชาติและอากาศบริสุทธิ์ (ร้อยละ 87.25) แม้นักท่องเที่ยวจะเข้าถึงข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์เป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.50) แต่การตัดสินใจเดินทางจริงกลับได้รับอิทธิพลจากคนในครอบครัวเป็นสำคัญ (ร้อยละ 53.25) นอกจากนี้ ยังพบว่านักท่องเที่ยวร้อยละ 76.75 มีประสบการณ์การใช้บริการรถไฟมาก่อน จึงถือเป็นกลุ่มที่มีพื้นฐานความคุ้นเคยกับการท่องเที่ยวทางรางและพร้อมที่จะเปิดรับรูปแบบการท่องเที่ยวทางรางในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ทุกฤดูกาลภายใต้งบประมาณที่จำกัด อีกทั้งผลการวิจัยยังพบว่า นักท่องเที่ยวคาดหวังการยกระดับจากการเดินทางทั่วไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบพักค้างคืน (ร้อยละ 61.50) โดยให้ความสำคัญสูงสุดกับคุณภาพของมัคคุเทศก์และผู้ให้บริการที่มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ รวมถึงต้องการสัมผัสจิตวิญญาณของพื้นที่ผ่านการเล่าเรื่องโดยคนในชุมชน (ร้อยละ 31.00) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนภาพสรุปพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวทางรางวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา: Nawakanworrakul, Srirat, & Rittimontri Zimik (2024)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความสำคัญของการพัฒนาไม่ใช่เพียงโครงสร้างพื้นฐาน แต่คือการสร้าง “โครงข่ายการบริการที่เชื่อมโยงกัน” (Service Ecosystem) ที่ผสมผสานกิจกรรมการชมธรรมชาติเข้ากับงานประเพณีวิถีถิ่นอย่างกลมกลืนเพื่อเปลี่ยนบทบาทของรถไฟจากการเป็นเพียงพาหนะขนส่งให้กลายเป็นพื้นที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีชีวิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจชุมชนเขาหลวงอย่างยั่งยืน

2. ผลการศึกษาระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่น
เขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการ
การท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐาน วิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช	$\bar{X}$	SD	ระดับความ คิดเห็น
1. ด้านยานพาหนะ (รถไฟ)	3.20	.604	ปานกลาง
2. ด้านแหล่งท่องเที่ยว	3.35	.751	ปานกลาง
3. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.36	.775	ปานกลาง
4. ด้านมัคคุเทศก์หรือผู้ให้บริการ	3.37	.961	ปานกลาง
รวม	3.32	.772	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐาน
วิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.32) เมื่อแยกรายด้าน
พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีระดับทัศนคติด้านยานพาหนะ (รถไฟ) ว่าควรมีความปลอดภัยในการเดินทาง
ค่าเฉลี่ย 3.40 (ระดับปานกลาง) ด้านแหล่งท่องเที่ยวควรมีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ค่าเฉลี่ย 3.41 (ระดับ
มาก) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ค่าเฉลี่ย 3.52 (ระดับมาก) และด้านมัคคุเทศก์หรือผู้ให้บริการ ควรมีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ค่าเฉลี่ย 3.55
(ระดับมาก)

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีทัศนคติในภาพรวมต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางราง
บนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวงในระดับความคาดหวังเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะด้านมัคคุเทศก์หรือผู้ให้บริการ และด้าน
กิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุดในอันดับ 1 และ 2 จึงบ่งชี้ได้ว่าหัวใจสำคัญของการพัฒนาเส้นทางนี้ไม่ใช่
เพียงแค่ตัวระบบรางหรือยานพาหนะเท่านั้น แต่ยังมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Human Touch) ผ่านการ
ถ่ายทอดเรื่องราวและความสมบูรณ์ของกิจกรรมที่ต้องบูรณาการเข้ากับจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้าง
ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3. ผลการเปรียบเทียบระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐาน
วิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐาน
วิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว

ทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการ จัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่น เขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช	ลักษณะประชากรศาสตร์						
	เพศ	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อ เดือน	ภูมิลำเนา
1. ด้านยานพาหนะ (รถไฟ)	.188	.403	.231	.097	.415	.055	.000*
2. ด้านแหล่งท่องเที่ยว	.497	.087	.186	.335	.093	.407	.000*
3. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	.374	.059	.467	.281	.062	.252	.000*
4. ด้านมัคคุเทศก์หรือผู้ให้บริการ	.232	.651	.159	.556	.051	.138	.001*
รวม	.323	.300	.261	.317	.155	.213	.000*

หมายเหตุ: มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 แสดงผลการสรุปวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA or F-Test) พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีลักษณะประชากรในด้านเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีลักษณะประชากรในด้านภูมิลำเนาที่แตกต่างกันมีทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนชี้ให้เห็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่โดดเด่นว่า ภูมิลำเนาเป็นปัจจัยเชิงพื้นที่เพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลต่อความแตกต่างทางทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) ในขณะที่ลักษณะทางประชากรศาสตร์อื่น ๆ กลับไม่มีผลต่อทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญ ข้อค้นพบนี้มีคุณค่าอย่างยิ่งในการวางแผนกลยุทธ์การตลาด โดยชี้ให้เห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวทางรางวิถีถิ่นเขาหลวงมีลักษณะเป็นความสนใจที่เข้าถึงนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่มวัยและอาชีพ แต่จำเป็นต้องมีการออกแบบการสื่อสารและการบริการที่จำแนกตามระยะทางหรือภูมิภาคของผู้เดินทางเพื่อตอบสนองความคาดหวังที่แตกต่างกันเชิงพื้นที่

4. ผลการเปรียบเทียบระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว ชาวไทย	ทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางราง บนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช				
	ด้านยานพาหนะ (รถไฟ)	ด้านแหล่ง ท่องเที่ยว	ด้านกิจกรรม การท่องเที่ยว	ด้านมัคคุเทศก์/ ผู้ให้บริการ	รวม
แหล่งข้อมูล	.129	.139	.143	.129	.135
บุคคลที่มีอิทธิพล	.066	.009*	.008*	.003*	.021*
วัตถุประสงค์	.003*	.039*	.002*	.001*	.011*
จำนวนครั้งที่เคยมา	.003*	.660	.073	.088	.206
กลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทาง	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*
โอกาสในการเดินทางมา	.000*	.000*	.000*	.000*	.000*
ระยะเวลาในการท่องเที่ยว	.159	.313	.001*	.000*	.118
รูปแบบที่พักแรม	.008*	.006*	.001*	.001*	.004*
กิจกรรมที่ชอบทำ	.132	.043*	.046*	.153	.093
ปัจจัยในการเลือกท่องเที่ยว	.308	.348	.107	.157	.230
ความสนใจส่วนตัวต่อรูปแบบ การท่องเที่ยว	.416	.351	.324	.196	.321
รูปแบบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ในการเดินทางครั้งต่อไป	.622	.261	.494	.645	.505
ฤดูกาลในการเดินทาง	.010*	.013*	.011*	.008*	.010*
ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ย	.124	.335	.079	.606	.286
รูปแบบการท่องเที่ยวทางราง	.682	.335	.641	.692	.587
ลักษณะโปรแกรมท่องเที่ยว	.333	.414	.193	.113	.263

หมายเหตุ: มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านบุคคลที่มีอิทธิพล วัตถุประสงค์ กลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทาง โอกาสในการเดินทางมา รูปแบบที่พักแรม ฤดูกาลในการเดินทางที่ต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการเปรียบเทียบสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของบริบทการเดินทางที่ส่งผลต่อทัศนคติในการพัฒนาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะปัจจัยด้านกลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทาง และโอกาสในการเดินทาง ที่มีความแตกต่างในทุกมิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สิ่งนี้ยืนยันว่าการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวงต้องมุ่งเน้นการจัดโปรแกรมที่ตอบโจทย์กลุ่มครอบครัว และการท่องเที่ยวตามความสะดวก ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของเส้นทาง นอกจากนี้ ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบของที่พักแรมและฤดูกาลท่องเที่ยวยังเป็นตัวแปรสำคัญที่ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวต้องนำมาพิจารณาเพื่อออกแบบแผนการท่องเที่ยวเชิงรุกที่ยืดหยุ่นตามพฤติกรรมจริงของนักท่องเที่ยว

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่องพฤติกรรมและทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมายังจังหวัดนครศรีธรรมราช ว่ามีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บนฐานครอบครัว (Family-Based Experiential Tourism) โดยมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายเชิงลึกดังนี้

1.1 การที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับรู้จากแหล่งข้อมูลทางเว็บไซต์ (ร้อยละ 80.50) สะท้อนถึงทฤษฎีการแสวงหาข้อมูลดิจิทัล (Digital Information Seeking) ที่ผู้บริโภคยุคใหม่ใช้เป็นเครื่องมือหลักในการค้นหาและเปรียบเทียบข้อมูลก่อนเดินทาง สอดคล้องกับ Hudson & Thal (2022) ที่แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ผ่านมา แหล่งข้อมูลที่ได้รับจากสื่อออนไลน์ วัตถุประสงค์ในการเดินทาง และลักษณะการเดินทางเป็นปัจจัยสำคัญต่อพฤติกรรมการเลือกจุดหมายปลายทางและบริการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังพบว่า นักท่องเที่ยวกลับต้องการรับรู้ข้อมูลผ่านการบรรยายและการเล่าเรื่องโดยคนในชุมชน (Community-Based Storytelling) สิ่งนี้ชี้ให้เห็นถึงว่าแม้อะเทคโนโลยีจะช่วยให้เข้าถึงข้อมูล แต่คุณค่า (Value) ที่นักท่องเที่ยวแสวงหาจริง คือ ความเชื่อมโยงกับมนุษย์หรือคนท้องถิ่น (Local People) และอัตลักษณ์ที่แท้จริง (Authenticity) สอดคล้องกับแนวคิดของ Sirimongkol (2024) ที่อธิบายว่าเสน่ห์ของการท่องเที่ยวทางรางไม่ได้อยู่ที่จุดหมายปลายทางเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่การถ่ายทอดเรื่องราวระหว่างทาง (Story on Track) ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความแตกต่างให้กับเส้นทางวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช และสอดคล้องกับ Martinez & Johnson (2024) ที่แสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจต่อสินค้า บริการ และบุคลากรผู้ให้บริการส่งผลโดยตรงต่อประสบการณ์โดยรวมของนักท่องเที่ยว ดังนั้น พฤติกรรมดังกล่าวนี้อธิบายได้ว่า นักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลมีแนวโน้มลดความเสี่ยงก่อนการตัดสินใจ (Perceived Risk Reduction) ผ่านการค้นหาข้อมูลออนไลน์ แต่การตัดสินใจขั้นสุดท้ายยังคงพึ่งพาประสบการณ์ที่ “จับต้องได้” และ “เชื่อถือได้” จากบุคคล เช่น คนในพื้นที่ มักคุเทศก์ เป็นต้น เนื่องจากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต้องการรับรู้ข้อมูลผ่านการบรรยายและการเล่าเรื่องโดยคนในชุมชน

1.2 การที่ครอบครัวมีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจและการเดินทาง อธิบายได้ด้วยแนวคิดความผูกพันทางสังคม (Social Bond Theory) ที่การท่องเที่ยวถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระชับความสัมพันธ์ภายในกลุ่มมากกว่าการแสวงหาความตื่นเต้นส่วนบุคคล การที่นักท่องเที่ยวเลือกมาเพราะธรรมชาติและอากาศที่สวยงามของเทือกเขาหลวง สอดคล้องกับนโยบายของ Tourism Authority of Thailand (2022) และวิสัยทัศน์ของ Nakhon Si Thammarat Provincial Tourism and Sports Office (2021) ที่มุ่งชูจุดเด่นด้าน “นครแห่งอารยธรรมและ

ธรรมชาติ” แต่ผลวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นองค์ความรู้ใหม่ว่า การจัดการท่องเที่ยวทางรางในอนาคตต้องเปลี่ยนจาก “การขนส่งสาธารณะ” มาเป็น “พื้นที่กิจกรรมสำหรับครอบครัว” โดยต้องออกแบบโปรแกรมที่รองรับการพักผ่อนและกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณี เพื่อยืดระยะเวลาพำนักและเพิ่มการใช้จ่ายในพื้นที่ให้มากขึ้น ดังนั้น การท่องเที่ยวของกลุ่มครอบครัวไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการบริโภคสินค้าและบริการแต่เป็นการสร้างคุณค่าร่วม (Shared Value) และประสบการณ์ร่วมกัน (Shared Experience) ส่งผลให้การตัดสินใจกำหนดโดยความต้องการของกลุ่มมากกว่าความต้องการส่วนบุคคลหรือปัจเจกบุคคล

1.3 ความต้องการโปรแกรมท่องเที่ยวแบบพักผ่อนและการชมวัฒนธรรมประเพณีในอนาคต ถือเป็นนัยสำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางวิถึถิ่นเขาหลวง โดยเป็นการก้าวข้ามข้อจำกัดเดิมของการรถไฟที่มักถูกมองเป็นเพียงยานพาหนะรับส่งไปสู่การเป็น “จุดหมายปลายทางในตัวเอง” (Train as a Destination) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Laowirojanakul, Pooripakdee & Weerapaiboon (2024) ที่เสนอว่าการเชื่อมโยงมรดกวัฒนธรรมเข้ากับภูมิประเทศตามธรรมชาติผ่านการเดินทางโดยรถไฟจะช่วยสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างให้กับเมืองรองได้ชัดเจนขึ้น ดังนั้น พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในประเด็นนี้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนจาก “การเดินทางเพื่อไปถึงจุดหมาย” เป็น “การแสวงหาประสบการณ์ระหว่างทาง” (พักผ่อนและชมวัฒนธรรมในชุมชน) ซึ่งเป็นลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experiential Tourist) ที่ให้คุณค่ากับกิจกรรมและเรื่องราวในจุดหมายปลายทางมากกว่าการเดินทางเพียงอย่างเดียว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถึถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราชที่กล่าวมาทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior Theory) คือ พฤติกรรมที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างแรงจูงใจ (Motivation) การรับรู้คุณค่า (Perceived Value) และประสบการณ์ที่ผ่านมา ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ที่มีการกลับมาเดินทางซ้ำและมีแรงจูงใจหลักจากการแสวงหาความสวยงามของธรรมชาติและอากาศบริสุทธิ์

2. ทศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถึถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราชในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับประเด็นที่น่าสนใจ คือ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญสูงสุดกับตัวบุคคลผู้ให้บริการหรือมัคคุเทศก์ โดยเฉพาะเรื่องบุคลิกภาพและการแต่งกายที่ดูสุภาพเรียบร้อย สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าในพื้นที่ท่องเที่ยวเมืองรองที่โครงสร้างพื้นฐานหรือสิ่งอำนวยความสะดวกอาจยังไม่สมบูรณ์ นักท่องเที่ยวจะใช้ภาพลักษณ์ที่มองเห็นได้ (Service Tangibility) ของผู้ให้บริการเป็นตัวตัดสินใจความปลอดภัยและความเป็นมืออาชีพ เพื่อลดความกังวลใจในการเดินทาง สอดคล้องกับแนวคิดของ Laowirojanakul, Pooripakdee & Weerapaiboon (2024) ที่ให้ความสำคัญต่อบทบาทบุคลากรในการส่งมอบความถูกต้องแม่นยำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hjalager (2021) ที่พบว่าความสะอาดสบายและความเป็นเอกลักษณ์ของจุดหมายปลายทางมีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น “บุคลากรผู้ให้บริการที่มีบุคลิกดี แต่งกายมีเอกลักษณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก” เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ที่มีความหมาย (Meaningful Experience) ซึ่งช่วยเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับอัตลักษณ์ของพื้นที่จุดหมายปลายทาง

3. จากผลการเปรียบเทียบระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถึถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ พบว่า ปัจจัยด้านภูมิสำเนาเป็นปัจจัยเดียวที่ทำให้ทัศนคติของนักท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอธิบายได้ด้วยทฤษฎีระยะทางจิตวิทยา (Psychological Distance Theory) กล่าวคือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากพื้นที่ห่างไกล เช่น กรุงเทพฯ จังหวัดต่างภาค เป็นต้น สอดคล้องกับ Chinnaphong & Na Thalang (2022) ที่กล่าวว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีลักษณะประชากรแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมมามัญ กลุ่มจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยาทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านจังหวัดที่เดินทางท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และสอดคล้องกับ Kianwatana & Srithong (2024) ที่กล่าวว่า ผู้ตอบ

แบบสอบถามที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ รายได้ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีการรับรู้คุณค่าการท่องเที่ยวรถไฟในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น การให้ความสำคัญกับบริบทเชิงพื้นที่และการจัดการความคาดหวังตามระยะการเดินทาง (Geographic-Based Expectation Management) ถือได้ว่าเป็นการออกแบบการสื่อสารและการบริการที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับจุดกำเนิดการเดินทางของนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ตอบโจทย์ความแตกต่างทางภูมิสำเนาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. จากผลการเปรียบเทียบระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว พบว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ต่างกันโดยรวมไม่มีผลต่อทัศนคติที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า พฤติกรรมบางประการ ได้แก่ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจก่อนเดินทาง วัตถุประสงค์ของการเดินทาง กลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทาง โอกาสในการเดินทาง รูปแบบที่พักแรม และฤดูกาลในการเดินทาง มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางรางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า แม้พฤติกรรมโดยรวมอาจไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างด้านทัศนคติ แต่ปัจจัยเชิงสถานการณ์และแรงจูงใจเฉพาะด้านยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการรับรู้และการประเมินคุณค่าของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ Worapol (2024) พบว่าการท่องเที่ยวทางรางในปัจจุบันถูกขับเคลื่อนด้วยแรงจูงใจเชิงประสบการณ์ที่แตกต่างตามกลุ่มทางสังคม ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าและความคาดหวังที่มีต่อเส้นทางท่องเที่ยวสอดคล้องกับ Chen, Wang & Li (2023) กล่าวว่าปัจจัยด้านรูปแบบการเดินทางและวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและการประเมินประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ Li & Huang (2022) ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านกลุ่มสังคมและผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการเลือกเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยว รวมถึงการศึกษาของ Zhang, Chen & Xu (2024) ที่พบว่าฤดูกาลและช่วงเวลาในการเดินทางส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าและความประทับใจของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวทางรางบนพื้นฐานวิถีถิ่นควรให้ความสำคัญกับการออกแบบประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความหลากหลายของพฤติกรรมและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่ม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวในระยะยาว

ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Management) โดยชี้ให้เห็นว่าการออกแบบประสบการณ์การท่องเที่ยวควรสอดคล้องกับบริบทของนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่ม (Worapol, 2024) ทั้งในด้านฤดูกาล กลุ่มผู้ร่วมเดินทาง และรูปแบบกิจกรรม (Chen, Wang & Li, 2023; Zhang, Chen & Xu, 2024) เพื่อสร้างสมดุลระหว่างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและศักยภาพของพื้นที่ (United Nations World Tourism Organization, 2023) ขณะเดียวกัน งานวิจัยนี้ยังมีส่วนช่วยขยายองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวทางรางในบริบทวิถีถิ่น โดยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความสำเร็จของการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างพื้นฐานเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากความเชื่อมโยงระหว่าง “พฤติกรรม” และ “ทัศนคติ” ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อประสบการณ์ในพื้นที่ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีคุณูปการในการเสนอกรอบการอธิบายที่บูรณาการมิติพฤติกรรมผู้บริโภคเข้ากับการจัดการการท่องเที่ยวทางราง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมา ที่มักเน้นการพัฒนาเชิงกายภาพหรือเส้นทางในพื้นที่เมืองหลัก ขณะที่บริบทเมืองรองและวิถีถิ่นยังมีการศึกษาในมิติดังกล่าวค่อนข้างจำกัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

เชิงนโยบาย

1. จากผลการวิจัย พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ด้านภูมิสำเนา ส่งผลต่อทัศนคติที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรมีนโยบายส่งเสริมการตลาดที่แยกส่วนกัน โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวจาก

ภูมิภาคไกล (เช่น กรุงเทพฯ เป็นต้น) ควรเน้นนโยบายความปลอดภัยและโครงสร้างพื้นฐานที่ได้มาตรฐาน ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงหรือในภูมิภาคเดียวกันควรเน้นนโยบายสิทธิประโยชน์สำหรับการเที่ยวซ้ำเพื่อตอบสนองความคาดหวังที่ต่างกันตามระยะทาง

2. จากผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการโปรแกรมพักค้างคืนและสนใจในกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณี หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายสนับสนุนมาตรการหรือสิทธิพิเศษแก่ผู้ประกอบการโรงแรมและโฮมสเตย์รอบสถานีรถไฟเขาหลวง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการสร้างแพ็คเกจท่องเที่ยวร่วม และเปลี่ยนจากการเป็นเมืองผ่านให้เป็นจุดหมายปลายทางหลัก

เชิงบริหารจัดการ

1. ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทางที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางท่องเที่ยวทางรางมากที่สุด คือ ครอบครัว ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญ ดังนั้น การรถไฟแห่งประเทศไทยและผู้ประกอบการนำเที่ยวควรร่วมกันจัดสรรพื้นที่หรือโบกี้พิเศษสำหรับกลุ่มครอบครัว (Family Carriage) ที่มีการออกแบบอารยสถาปัตย์กรรม (Universal Design) ที่เอื้อต่อเด็กและผู้สูงอายุ รวมถึงการจัดโปรโมชั่นราคาพิเศษสำหรับกลุ่มครอบครัว และการจัดตารางเวลาเดินทางที่ยืดหยุ่นสอดคล้องกับความสะดวกซึ่งเป็นโอกาสหลักในการเดินทางของกลุ่มนี้

2. ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญสูงสุดกับมัคคุเทศก์และผู้ให้บริการ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรจัดหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเฉพาะทางที่มีทักษะการเล่าเรื่อง (Storytelling) เกี่ยวกับวิถีถิ่นเขาหลวงและการแต่งกายที่สะท้อนเอกลักษณ์พื้นที่เพื่อสร้างความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Service Tangibility) ที่จับต้องได้

3. ผลการวิจัย พบว่า วัตถุประสงค์การเดินทางและฤดูกาลท่องเที่ยวส่งผลต่อทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่างกัน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในทางปฏิบัติควรมีการจัดโปรแกรมท่องเที่ยวที่ปรับเปลี่ยนได้ตามวัตถุประสงค์ เช่น โปรแกรมพักผ่อนธรรมชาติในฤดูที่อากาศดี และโปรแกรมตามรอยวัฒนธรรมในช่วงที่มีเทศกาลและประเพณี โดยเน้นการเชื่อมโยงระหว่างสถานีรถไฟกับแหล่งท่องเที่ยวด้วยระบบขนส่งสาธารณะท้องถิ่นที่มีมาตรฐาน

เชิงวิชาการ

1. ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่างกันด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทาง ฤดูกาลการท่องเที่ยว และที่พักแรม ส่งผลต่อทัศนคติที่แตกต่างกัน สถาบันการศึกษาในพื้นที่จึงควรนำข้อมูลนี้ไปพัฒนาเป็นโมเดลการจัดการท่องเที่ยวทางรางที่เน้นสถานการณ์ (Situational Management) มากกว่าการใช้มาตรฐานเดียวเพื่อเพิ่มความแม่นยำในการพยากรณ์ความต้องการของนักท่องเที่ยว

2. ควรมีการรวบรวมและถอดบทเรียนเรื่องการนำทุนวัฒนธรรมในพื้นที่เขาหลวงมาผนวกกับการท่องเที่ยวทางราง เพื่อสร้างเป็นชุดความรู้ใหม่ของการท่องเที่ยวทางรางในเมืองรอง ซึ่งยังเป็นช่องว่างทางวิชาการในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากภูมิภาคที่แตกต่างกัน เพื่อวิเคราะห์ความคาดหวังที่เฉพาะเจาะจงเชิงพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจสาเหตุของความแตกต่างทางทัศนคติที่พบในงานวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาผลกระทบและการมีส่วนร่วมของชุมชนรอบสถานีรถไฟ เพื่อประเมินความพร้อมและความต้องการในการรองรับการท่องเที่ยวแบบพักค้างคืนตามที่นักท่องเที่ยวคาดหวัง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลทั้งฝั่งอุปสงค์ (นักท่องเที่ยว) และฝั่งอุปทาน (ชุมชน)

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยภายใต้แผนงานทุนสนับสนุนการวิจัยพื้นฐาน (Fundamental Fund) ประจำปี พ.ศ. 2566 จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม ชื่อเรื่อง การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางราง วิถีถิ่นเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

References

- Chen, Y., Wang, J. & Li, X. (2023). Tourist behavior and experiential satisfaction in rail tourism: The role of travel motivation and trip characteristics. *Journal of Travel Research*, 62(4), 789-805.
- Chinnaphong, P. & Na Thalang, C. (2022). The analysis of tourists' behavior and marketing mix on Raman cultural tourism among the provinces of the Chao Phraya Basin. *Dusit Thani College Journal*, 16(2), 1-19. (in Thai)
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). New York, NY: John Wiley & Sons.
- Hjalager, A. M. (2021). *Tourism Destination Development: Turns and tactics*. New York: Routledge.
- Hudson, S. & Thal, K. (2022). The impact of social media on tourism consumer behavior. *Journal of Travel Research*, 61(2), 345-360. <https://doi.org/10.1177/00472875211009860>
- Jullasikkee, M. (2020). Thainess tourism by cultural railway route. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 15(1), 85-94. (in Thai)
- Kieanwatana, K. & Srithong, S. (2024). A study of tourism logistics management influencing perceived value of rail tourism. *Academic Journal of Management Technology*, 5(1), 81-93. (in Thai)
- Laowirojanakul, T., Pooripakdee, S. & Weerapaiboon, W. (2024). The analysis of research works in regard to train tourism in Thailand to the development of Thailand's sustainable tourism. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 19(2), 82-97. (in Thai)
- Li, H., & Huang, S. (2022). Social influence and travel decision-making in tourism: Evidence from domestic tourists. *Tourism Management Perspectives*, 41, 100945.
- Martinez, S., & Johnson, K. (2024). Service quality enhancement through personnel development in tourism industry. *International Journal of Hospitality Management*, 52, 234-248.
- MGR Online. (2024). Revealing Thailand travel plans for 2025: "TAT" promotes "Thai charm-cities worth visiting." Retrieved 2024, October 10, from <https://mgronline.com/travel/detail/9670000060246> (in Thai)
- Mulmitand, P. & Siriwong, P. (2022). Creating community-based tourism routes by train to support free independent tourists in the western region of Thailand. *Journal of Arts Management*, 6(4), 1667-1690. (in Thai)
- Nakhon Si Thammarat Provincial Tourism and Sports Office. (2021). *Nakhon Si Thammarat tourism development plan 2022-2027*. Nakhon Si Thammarat: Nakhon Si Thammarat Provincial Tourism and Sports Office. (in Thai)
- Nakhon Si Thammarat Tourism Business Association. (2023). *Annual performance report 2023*. Nakhon Si Thammarat: Nakhon Si Thammarat Tourism Business Association (in Thai)

- Sirimongkol, P. (2024). *The exposure behavior and perception of marketing communication affecting Thai tourists' decision on travelling by train: A case study of Hua Lamphong Station* (Master of Thesis). Bangkok University, School of Communication Arts, Digital Marketing Communications. (in Thai)
- TAT Data Catalog. (2020). *Forecasting trends in the tourism situation*. Retrieved 2024, October 8, from <https://tatreviewmagazine.com/article/forecastingtrendsinthetourism> (in Thai)
- Tourism Authority of Thailand. (2022). *Meeting report: Summary of operations for the year 2022*. Bangkok: Tourism Authority of Thailand (in Thai)
- Tourism Authority of Thailand. (2024). *Domestic market analysis report*. Bangkok: Tourism Authority of Thailand (in Thai)
- United Nations World Tourism Organization. (2023). *Tourism and culture*. Retrieved 2023, October 2, from <https://www.unwto.org/tourism-and-culture> (in Thai)
- Worapol, S. (2024). Experiential motivation in rail tourism: A study of Thai tourist behavior. *Journal of Sustainable Tourism Development*, 6(2), 45–60. (in Thai)
- Zhang, L., Chen, H., & Xu, Q. (2024). Seasonal travel behavior and its impact on tourist perception and satisfaction. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 29(1), 112–128.

ผู้เขียน

ดร.ศรวัสดี นวกัณฑ์วรกุล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
 เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
 E-mail: sarawatsadee_naw@nstru.ac.th

อาจารย์ปณยวีร์ ศรีรัตน์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
 เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
 E-mail: poonyawee_sri@nstru.ac.th

อาจารย์ภฤศธร ฤทธิมนตรี ชิมิ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
 เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจี้ อำเภอมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
 E-mail: prutsorn_rit@nstru.ac.th

